

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2016

730/2016

Alkolukolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään alkolukon hyväksymisestä, markkinoille saattamisesta ja käytöstä tieliikenteessä alkolukolla valvotussa ajo-oikeudessa, terveysperustein alkolukkoehdolla myönnettävässä ajo-oikeudessa sekä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa.

Alkolukon määrittämisestä ajo-oikeuden ehtona säädetään ajokorttilaissa (386/2011).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alkolukolla* ajoneuvon kuljettajan uloshengitysilma-alkoholipitoisuutta mittaavaa laitetta, joka estää ajoneuvon käynnistymisen tai liikkumisen, jos kuljettajan uloshengitysilman alkoholipitoisuus ylittää laitteeseen asetetun raja-arvon;

2) *kalibroinnilla* alkolukon mittaustulosten oikeellisuuden tarkistamista ja vakauttamista;

3) *alkolukolla valvotulla ajo-oikeudella* rattijuopumukseen syyllistyneelle määrättävää alkolukolla valvottavaa ajo-oikeutta;

4) *valmistajalla* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka suunnittelee tai valmistaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvan alkolukon ja on vastuussa siitä, että kyseinen alkolukko on tämän lain säännösten mukainen, jotta se voidaan saattaa markkinoille valmistajan omalla nimellä tai tuotemerkillä tai ottaa valmistajan omaan käyttöön;

5) *valtuutetulla edustajalla* Suomeen tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioon sijoitautunutta valmistajan valtuuttamaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on saanut valmistajalta valtuutuksen ottaa vastatakseen tämän puolesta kaikista tähän lakiin liittyvistä velvoitteista ja muodollisuuksista tai osasta niistä;

6) *toiminnanharjoittajalla* Suomeen sijoitautunutta valmistajan tai valtuutetun edustajan tässä laissa tarkoitettujen alkolukkojen asentamiseen tai huoltamiseen valtuuttamaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä.

3 §

Alkolukon mallin hyväksyntä

Alkolukon saattaminen markkinoille ja käyttöön ottaminen on kielletty, jos Liikenteen turvallisuusvirasto ei ole hyväksynyt alkolukon mallia.

Liikenteen turvallisuusviraston on hyväksyttävä alkolukon malli, jos se täyttää:

1) standardin SFS-EN 50436-1 tai SFS-EN 50436-2 taikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säädetyt mainitun standardin tasoa vastaavat kansalliset vaatimukset; ja

2) ajoneuvolain (1090/2002) ja sen nojalla annettujen säännösten ajoneuvoon asennettavia laitteita koskevat tekniset vaatimukset.

Alkolukon mallin hyväksyntää hakevan tulee hakemuksessaan osoittaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten täytyminen 5 §:ssä tarkoitettun tutkimuslaitoksen antamalla vaatimustenmukaisuusselvityksellä.

Liikenteen turvallisuusvirastoon sovelletaan 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä, mitä ajoneuvolain 49 §:n 2 momentissa säädetään tyyppihyväksyntäviranomaisesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tietoja 2 momentin 1 kohdan standardeista suomen ja ruotsin kielellä.

4 §

Hyväksynnän voimassaolo

Alkolukon mallin hyväksyntä on voimassa toistaiseksi.

Jos alkolukko ei enää täytä sitä hyväksyttäessä voimassa olleita vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa mallin hyväksynnän. Ennen hyväksynnän peruuttamista on hyväksynnän haltijalle annettava kirjallinen huomautus ja kohtuullinen aika virheen tai puutteen korjaamiseksi.

Jos virhe tai puute heikentää olennaisesti ajoneuvon liikenneturvallisuutta tai alkolukon toimintaa, hyväksyntä voidaan peruuttaa välittömästi.

5 §

Tutkimuslaitos

Vaatimustenmukaisuusselvityksen antaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön tai muun vastaavan kansallisen akkreditointielimen akkreditoima tutkimuslaitos. Akkreditointiin sovelletaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annettua lakia (920/2005).

Edellä 1 momentissa tarkoitettun akkreditoinnin tulee kattaa alkolukkojen testaamiseen käytettävät testit, ja akkreditoinnissa tulee soveltaa testaus- ja kalibrointilaboratorioiden pätevyysvaatimuksia koskevaa standardia SFS-EN ISO/IEC 17025.

Tutkimuslaitoksen tulee olla toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton alkolukon valmistajasta ja valtuutetusta edustajasta. Sillä tulee olla toiminnan laajuuden kannalta riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely ja käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet. Tutkimuslaitoksen on pidettävä rekisteriä tekemistään arvioinneista, mittauksista, testeistä, laskelmista ja selvityksistä. Tutkimuslaitos saa käyttää osatestien suorittamiseen ulkopuolista 1 momentin vaatimukset täyttävää laitosta tai sille kuuluvia mittaus- ja testilaitteita. Laitoksen akkreditoinnin tulee kattaa sen suorittamat osatestit ja akkreditoinnissa tulee soveltaa standardia SFS-EN ISO/IEC 17025. Tutkimuslaitos vastaa käyttämänsä laitoksen tai laitteiden tuloksista.

Tutkimuslaitoksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettua arviointitehtävää rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

6 §

Toimintailmoitus

Alkolukon valmistajan tai valtuutetun edustajan on valvontaa varten tehtävä toimintailmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle ennen alkolukon markkinoille saattamista ja käyttöön ottamista. Ilmoitukseen on liitettävä:

- 1) yhtiömuodossa toimivalta ilmoittajalta kaupparekisteriote tai muu vastaava selvitys sekä selvitys omistussuhteista;
- 2) selvitys ilmoittajan vastaavasta henkilöstä;
- 3) selvitys toiminnanharjoittajasta ja sen vastaavasta henkilöstä;
- 4) päätös alkolukon mallin hyväksymisestä;
- 5) selvitys alkolukon käyttötarkoituksesta;
- 6) selvitys 7 §:n 2 momentissa tarkoitetusta alkolukon asennuksessa ja huollossa tarvittavasta teknisestä laitteistosta ja ohjelmistosta.

Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Jos 1 momentissa ilmoitettavissa asioissa tai päätöksen sisällössä tapahtuu toiminnan aikana muutos, siitä on välittömästi ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitettavien tietojen sisällöstä ja ilmoitustavasta.

7 §

Alkolukon asentaminen, käyttäminen ajossa, huolto ja kalibrointi

Ajoneuvon liikenneturvallisuuden ja alkolukon toiminnan varmistamiseksi alkolukon asentamisessa, käyttämisessä ajossa, huollossa ja kalibroinnissa on toimittava huolellisesti ja noudatettava asianmukaisia menettelyjä.

Alkolukon voi asentaa ja huoltaa vain valtuutettu toiminnanharjoittaja. Toiminnanharjoittajalla on oltava käytettävissään alkolukon valmistajan tai valtuutetun edustajan määrittelemä alkolukon asennuksessa ja huollossa tarvittava tekninen laitteisto ja ohjelmisto.

Alkolukko on asennettava ajoneuvoon ja sitä on käytettävä ajossa niin, että se on ajon aikana toimintakykyinen. Alkolukkoon ei saa asentaa eikä liittää laitteita, esineitä eikä ohjelmia, joita Liikenteen turvallisuusvirasto ja valmistaja tai valtuutettu edustaja eivät ole hyväksyneet.

Alkolukko on kalibroitava Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymässä määräajassa.

Toiminnanharjoittajan on annettava alkolukon asennuksesta ja kalibroinnista todistus, josta käy ilmi asennetun alkolukon asennuspäivä ja -paikka, merkki, malli ja valmistusnumero sekä ajoneuvon rekisteritunnus ja alkolukon seuraavan kalibroinnin päivämäärä. Sekä asennus- että kalibrointitodistus on pidettävä ajoneuvossa mukana ajon aikana.

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää luetteloa alkolukkojen myyntipaikoista ja toiminnanharjoittajista internet-tietoverkossaan.

8 §

Ajoneuvon varustaminen alkolukolla

Ajoneuvo on varustettava:

1) standardin SFS-EN 50436-1 mukaisella alkolukolla tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säädetyt mainittua standardia vastaavan tason kansalliset vaatimukset täyttävällä alkolukolla, jos sitä käyttää henkilö, jolle on määrätty alkolukolla valvottu ajo-oikeus;

2) standardin SFS-EN 50436-1 tai SFS-EN 50436-2 mukaisella alkolukolla tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säädetyt mainittua standardia vastaavan tason kansalliset vaatimukset täyttävällä alkolukolla, jos sitä käyttää henkilö, jolle on määrätty

alkolukko ajokorttilain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetulla ehdolla, taikka ajoneuvoa käytetään tämän lain 10 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa.

Alkolukko voidaan asentaa:

- 1) henkilöautoon;
- 2) linja-autoon;
- 3) pakettiautoon;
- 4) kuorma-autoon; tai
- 5) traktoriin.

Ajoneuvo on muutoskatsastettava 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun alkolukon asentamisen ja sen poistamisen jälkeen.

9 §

Käynnistyksen estäminen ja käytön valvonta ajon aikana

Alkolukko on säädettävä siten, että se vaatii ajoneuvon käynnistämisen yhteydessä puhallusta ja estää ajoneuvon käynnistymisen ilman puhallusta sekä puhallettaessa, jos kuljettajan uloshengitysilman alkoholipitoisuus on vähintään 0,10 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa.

Alkolukon on ajon aikana satunnaisin määräajoin vaadittava puhallusta, jos alkolukkoa käyttää henkilö, jolle on määrätty alkolukolla valvottu ajo-oikeus.

Jos kuljettajan uloshengitysilman alkoholipitoisuus ei alita 1 momentissa säädettyä rajaa tai hän laiminlyö puhalluksen ajon aikana, alkolukon on lukkiuduttava siten, että se estää ajoneuvon käynnistämisen tai liikkumisen.

Alkolukon hyväksymän puhalluksen tilavuuden on oltava vähintään 1,0 litraa. Jos kuljettajan terveydentila vaikeuttaa hyväksyttävän puhalluksen suorittamista, poliisi voi lääkärintodistuksen perusteella antaa luvan laskea vaadittava ilmamäärä alemmaksi.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä alkolukon teknisestä toiminnasta ajon aikana ja hylätyn puhalluksen jälkeen sekä alkolukon hyväksymän puhalluksen tilavuuden määrästä.

10 §

Alkolukolla varustetun ajoneuvon käyttö koulu- ja päivähoitokuljetuksissa

Jos kuljetuksen järjestää kunta, kuntayhtymä, koulu tai laitos tilausliikenteenä ja kuljetukseen saadaan kunnan tai valtion tukea, alkolukolla varustettua ajoneuvoa on käytettävä:

- 1) esiopetukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden kuljetuksissa;
- 2) toisen asteen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden kuljetuksissa; ja
- 3) päivähoitokuljetuksissa.

Kuljetuksista vastaava liikenteenharjoittaja on vastuussa alkolukon asennuksesta ja alkolukon pitämisestä toimintakuntoisena.

11 §

Muun kuin alkolukolla varustetun ajoneuvon käyttö koulu- ja päivähoitokuljetuksissa

Ajoneuvon rikkoutumisesta tai muusta vastaavasta syystä kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja voi tilapäisesti, enintään viiden arkipäivän ajan, käyttää muuta kuin alkolukolla varustettua ajoneuvoa 10 §:ssä tarkoitetussa kuljetuksissa. Muun kuin alkolukolla varustetun ajoneuvon käytöstä on liikenteenharjoittajan viipymättä ilmoitettava kuljetuksen tilaajalle.

Jos kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja ei 1 momentissa säädetyistä huolimatta kykene suorittamaan kuljetusta, kuljetuksen tilaaja voi tilapäisesti, enintään kuitenkin kolmen arkipäivän ajan, käyttää kuljetuksessa muuta kuin alkolukolla varustettua ajoneuvoa. Edellytyksenä on, ettei alkolukolla varustettua ja kuljetukseen sopivaa ajoneuvoa ole käytettävissä.

12 §

Valvonta

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo Liikenteen turvallisuusvirasto.

Virastolla on valvontatehtävässä oikeus:

1) päästä valvonnan edellyttämässä laajuudessa valmistajan, valtuutetun edustajan ja toiminnanharjoittajan toimitiloihin, muihin tiloihin ja valvonnan kohteen omistamiin tai hallinnassa oleviin tiloihin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja;

2) valvoa 1 kohdassa tarkoitetuissa toimitiloissa henkilöstön toimintaa;

3) saada salassapitosäännösten estämättä nähtäväkseen valvontatehtävän kannalta välttämättömät asiakirjat;

4) päästä tarkastamaan valmistajan, sen edustajan tai toiminnanharjoittajan hallussa olevia valvontatehtävän kannalta välttämättömiä tietoja.

Virasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan kannalta tarpeellista. Asiantuntijan on oltava perehtynyt alkolukkotoimintaan ja sitä koskeviin vaatimuksiin. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Liikenteen turvallisuusviraston on valvontatehtävää hoitaessaan noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

13 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä valmistajan, valtuutetun edustajan tai toiminnanharjoittajan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä, asettaa niille velvoitteita taikka kieltää toimenpiteen, jos asianomainen toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten vastaisesti. Virasto voi asettaa tehosteeksi uhkasakon, teettämisuhan tai keskeyttämisuhan. Niistä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Jos valmistaja tai valtuutettu edustaja ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä velvoitteita, Liikenteen turvallisuusviraston on viipymättä 6 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen saatuaan tai saatuaan asiasta muutoin tiedon varattava valmistajalle tai valtuutetulle edustajalle tilaisuus esittää selvitys puutteellisuudesta ja toimenpiteistä, joilla vaatimusten täyttäminen aiotaan hoitaa. Jollei valmistaja tai valtuutettu edustaja täytä vaatimuksia kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhempi, virasto voi kieltää häntä aloittamasta tai jatkamasta toimintaansa toistaiseksi tai määräajaksi, jos puutteellisuutta on pidettävä toiminnan turvallisuuden kannalta olennaisena. Jos puutteellisuus on vähäinen, virasto voi asettaa puutteellisuuden korjaamiseksi uuden määräajan, joka ei saa olla kahta viikkoa lyhempi.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi 1 momentissa mainittujen pakkokeinojen sijasta antaa valmistajalle, valtuutetulle edustajalle tai toiminnanharjoittajalle kirjallisen huomautuksen, jos pakkokeinon käyttäminen olisi kohtuutonta.

730/2016

14 §

Alkolukkorikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) asentaa tai liittää alkolukkoon sen toimintakykyyn vaikuttavan laitteen, esineen tai ohjelman taikka käyttää alkolukkoa ajossa 7 §:n 3 momentin vastaisesti,

2) laiminlyö 7 §:n 5 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää asennus- ja kalibrointi-todistus ajoneuvossa mukana ajon aikana,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *alkolukko-rikkomuksesta* sakkoon.

Alkolukkorikkomuksesta tuomitaan myös 10 §:ssä tarkoitettu kuljetuksesta vastaava liikenteenharjoittaja, joka laiminlyö ajoneuvon varustamisen alkolukolla tai sen pitämisen toimintakuntoisena.

15 §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 30 päivänä joulukuuta 2016.

Tällä lailla kumotaan alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annettu laki (439/2008), alkolukon hyväksymisestä liikenteeseen annettu laki (1109/2010) ja alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa annettu laki (1110/2010).

Valmistaja tai valtuutettu edustaja, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa tässä laissa tarkoitettua toimintaa ja joka tekee 6 §:ssä tarkoitettun toimintailmoituksen kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, saa jatkaa toimintaansa.

Helsingissä 25 päivänä elokuuta 2016

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner